

**Bentheimer Wald, Syen Venn,
Lutter Zand, Singraven, 7 april 1990**

Leo Stockmann

Toen ik 's morgens om half zeven op de fiets het landgoed De Braak te Paterswolde passeerde, klonken de heldere roepen van twee boomklevers. Het zou een voorteken zijn. Aangekomen op het Overwinningsplein, de neus wat koud van de nachtvorst, moesten ruim twintig deelnemers over zes auto's worden verdeeld. Dat lukte.

De toch naar het Bentheimer Wald verliep rustig en voorspoedig. Een drukke weg doorklieft helaas het bos. De wandeling ging door het oostelijk deel van het bos, start en finish bij het Kurhaus. De tekst op een bordje bij het begin van de wandeling liet in het Duits en in het Nederlands weten dat de wandeling risico's inhoudt vanwege bouwvallige bomen. En inderdaad, een

deel van de wandeling ging door bos met oerelementen (Hasbruch idee). Een mengsel van jong en oud(er) loof- en naaldhout, rechtstaande, scheefstaande en liggende stammen, dood, vermolmd, halfdood en levend. De ondergroei van kruiden was niet denderend: enkele plakjes speenkruid, bosanemoon, maarts viooltje, witte klaverzuring en grootbloemuur.

Bij het begin direct een paar appelvinken, een Europese kanarie en een kleine bonte specht. Bovendien een donkergekleurde eekhoorn (Pieter). Daarna eerst wat algemener gevogelte, roodborst, vink, tjiftjaf, enz. Verderop de eerste boomklever, luid roepend en 'jodelend'. Ook boomkruiper, holenduif, grote lijster, zwarte mees en grote bonte specht lieten zich horen en/of zien. Bij de spoorbaan zou de middelste bonte specht moeten zitten ('dat kan bijna niet missen'), maar die liet zich horen noch zien. Wel waren hier enkele boomklevers en een grote bonte specht present. Op de weg terug

onder andere fitis (voor velen de eerste van dit jaar), glanskop en goudhaan ontmoet. Tevens een spreeuw die een goudvink nadeed, dju volgens een vogelgids. Bij het Kurhaus weer-gekeerd cirkelden zeven buizerds boven ons hoofd. Twee appelvinken deden ons uitgeleide. Totaal aantal soorten: 22. De auto van Lucy bleek een lekke band te hebben. Het euvel werd verholpen door het plaatsen van een scooterband.

Door naar het Syen Venn. Een vrij nat gebied (toen althans) met veel pijpestrootje, wat dopheide, opslag van berk en een aantal open plasjes. Het geheel is omgeven door weiden, akkerlandjes en wat bosachtige elementen. Op het water werden meerkoet, wilde eend, enkele smienten, wintertalingen en dodaarzen en een paartje kuifeend gezien. Een rietgors liet zich ook bewonderen. Op een weiland jodelde ergens een wulp of twee. Aan de rand of juist buiten het eigenlijke Venn werden onder andere fitis, tjiftjaf, zanglijster, zwarte specht (waarom hier wel?), zwarte roodstaart (op weg naar Groningen?), veldleeuwerik en geelgors (enkele exemplaren) gezien. Totaal aantal soorten: 19.

Het was tijd voor café De Poppe, vlakbij aan de grens aan Nederlandse kant. Koffie en eigen-keuken-groentesoep bleken favoriet en lekker.

De tocht ging verder naar het Lutter Zand. Aan de noordoostzijde ervan stroomt (nou ja) een beekje. Vanaf de noordzijde loopt de Bentheimerdijk (zandpad) naar een vrij gaaf jeneverbes-struweel, met pijpestrootje, struik- en dopheide. Voor we het struweel bereikten attendeerde Lucy ons op de aanwezigheid van een boomklevernestplaats in een boom langs het pad. Zij had die twee weken eerder ontdekt. Ter plekke aangekomen bleek het opeens een tweeverdiepingenwoning te zijn geworden, waarvan de bewoners niet thuis leken te zijn. We liepen door. Honderd meter verder bleek toch minstens één van de bewoners thuis te zijn ('gejodel').

Ik was nieuwsgierig genoeg om te kijken op welke manier de flat werd bewoond en ging terug, gevolgd door

Lucy en Pieter. We werden toen getuige van een baltsritueel tussen man en vrouw boomklever, afgerond met de voor vogels zo gebruikelijke snelle wip. Daarna inspecteerde een van hen, ondersteboven, een eensgezinswoning, vlak in de buurt van de flat met twee verdiepingen. Het was deze eensgezinswoning die Lucy dus twee weken geleden al had gezien. In het jeneverbesstruweel was niet de gehoopte/verwachte boomleeuwerik aanwezig. Wel gehoord en/of gezien werden hier, dan wel in de omgeving van het struweel (overwegend saai dennen/sparrenbos): goudhaan, zwarte mees, fitis, twee heggemussen bij elkaar en enkele meer algemene soorten. De route langs het beekje terug leverde geen ijsvogel op, mogelijk wel twee nestingen van die soort. Totaal 10 soorten.

Het laatste excursiedoel was Singraven, omgeving bij schoepenradwatermolen. Aan de oever van de stromende Dinkel wordt altijd een grote gele kwikstaart gezien, zo heet het. En inderdaad, ook toen. Maar het bleef bij één exemplaar ver weg en slechts gezien door enkelen. Wel ook hier meerdere helder roepende boomklevers. Bovendien onder andere een waterhoen, grote lijster, grote bonte specht, buizerd en appelvink (vier exemplaren). Juist toen we ons erin hadden berust niet meer grote gele kwikstaarten te hebben gezien en de excursie als bijna beëindigd hadden gedacht, enkelen waren inmiddels al weggegaan, verraste Tietia ons van bij de molen met de waarneming van een ijsvogel. Haar opwindende beschrijving van de vogel bleek voor de blijvers nauwkeurig genoeg de waarneming als correct te beschouwen. Wat later werd de vogel nog teruggezien, in de buurt van twee nestingen. Totaal 16 soorten.

Terugfietsend langs De Braak hoorde ik om half zeven 's avonds... weer een boomklever. Voor mij de vogel van de dag.

Excursieomstandigheden: nagenoeg onbewolkt, een temperatuur van circa 10 graden Celcius bij een straffe NO-wind (in het bos niet merkbaar).